

circa caput gestant ad omnimodam jaculorum emissionem, qui neque puerulis panem alia conditione dare solent, quam funda ab ipsis dejectum, Strab. l. III. Hunc in modum Deus, ut bene et sedulo precandi artem perdiscamus, panem non vult dare, nisi quem jaculo orationis de caelo quasi deiecerimus. Bonus ille Isaac dilexisse dicitur filium Esau, quasi præ altero, Jacobo, Genes. XXV. Mirum certe hoc: cum Esau, uti pilosus et horridus, ita quoque asper et ferus esset moribus: contra Jacob, uti lævis corpore, ita moribus placidus et amabilis. Causa refertur ibi; quia Esau venator erat, de cujus venatione comedeat Isaac. Habebat is domi suæ pecora innumera: ea tamen ipsi non ita sapiebant, uti caro ferina. Nimirum hæc industria et labore paratur: domestica vero absque labore, mera pecorum fecunditate habetur. Certe etiam Jacob arcu demum uti cepit, et pluri aestimavit prædium, quod acquisivit gladio et arcu suo, quam quod pecunia prius emerat: ideoque illud velut rem præ cæteris charam legavit suo Josepho, Genes. XLVIII. Panis ergo quem orationis sagittis comparamus, quasi caro ferina, Deo gratior et sapidior: panis vero, quem omnino gratis sine nostris precibus, quasi, caro domestica est. Itaque oratio nostra Dei oblectatio, Dei quasi eibus dulcis et optatus est; quo ipsum etiam pascimus, dum humili et ferventi oratione pasci ab eo petimus. Tales venatores amat Deus, qui industria orationis cibum sibi parant. Illos amat paterfamilias, qui panem otiose non comedunt: otiosos vero odit et expellit, uti apes fucos, qui mel quidem vorant, sed pro eo conficiendo nihil laborant.

CONCIO IV

IN PROCESSIONIBUS QUÆ CAVENTUR.

I. Non portandus sacculus negotiationum. — II. Non pera comessationum. — III. Non calceamenta superbi vestitus. — IV. Nemo in via salutandus per confabulationem. — V. Eundem sicut oves eunt.

THEMA.

Nolite portare sacculum neque peram, neque calceamenta, et neminem per viam salutaveritis.

Luc. X.

Non multum aberrabo, auditores, si nostræ processiois, quam hodie institimus, exemplar dicam fuisse illam, quam in hodierno evangelio præscribit Salvator noster suis septuaginta duo discipulis. Pertransiturus benefaciendo oppida et castella Judææ, præmisit illos septuaginta duos,

binos et binos, ut prædicarent evangelium et infirmos curarent, ipsi denique mox secuturo viam præpararent, quo facilius Judæi ipsum reciperent velut suum Messiam, ab eoque plenam fidem, peccatorum remissionem et gratiam, acciperent. Nos etiam de Ecclesia nostra in vicinum oppidum vel pagum bini et bini, vel terni et terni, in forma processiois egredimur, quasi a Christo summo pastore nostro missi, ut non quidem lingua sed modestia, silentio, gravitate, oratione totiusque corporis religiosa compositione alios ædificando, evangelium prædicemus, qua ratione S. Franciscus vadens cum fratribus suis, etiam illitteratis, per urbis compita fertur eis dixisse: *Eamus prædicatum, non lingua sed modestia*: deinde, ut liberali nostra manu sanemus eos, qui passim in via occurrunt nobis, pauperes, fractos, ulcerosos, miserios, non exiguo numero; sicque ipsi viam quodammodo paremus, velut mox secuturo et hunc in locum venturo, sub missæ sacrificio. Quæ cum ita sint, nos etiam videntur tangere leges ille, quas in hodierno evangelio Dominus præscripsit suis discipulis, ut nos ipsis conformemus quas nunc audiamus.

I. *Nolite portare sacculum*, Græce *marsupium* seu *crumenam*. Portant secum sacculum, qui ob negotiationem vadunt peregrinatum; deinde, qui terrena solum non caelestia bona petunt veniunt; quo nimirum sacculum et erumenam impleant. Male a Christo exceptus fuit, qui ob talem causam ipsum rogavit: *Magister dic fratri meo ut dividat mecum hæreditatem*. Audit enim: *Homo quis me constituit iudicem aut divisorem super vos?* Luc. XII. Loquitur quasi ad ignotum, dum hominem appellat, q. d. non novi te in hoc postulato; non enim propter temporalia veni in hunc mundum, qui nec pedem unum propterea moverem. Pessime etiam exceptus fuit Adonias a Salomone, quando ab eo petiit sibi dari Sunamitidem in matrimonium, cogitans per hoc, uti Salomon suboffecit, regnum Salomonis trahere ad se; supplicium enim mortis incurrit, III. Reg. II. Terrenæ namque divitiæ, honores et commoditates plus plerumque obsunt, quam prosunt; unde Dei iram potius merentur quam benevolentiam, si primario et per se petantur; fitque oratio talium *in peccatum*. Gravissimam plagam accepere Hebræi, quando ad aræ præsidium confugerunt ob temporalia tantum commoda sua, I. Reg. IV. Pari modo Christiani sæpe nihil impetrant, sed gravius interdum puniuntur, quando in tribulatione instituunt processiones cum s. eucharistia et ss. reliquiis; quia Deus: *Scit illos pro evasione et cessatione periculorum corporatum deprecari, non ex recta radice, hoc est, non ex chari-*

tate neque sincera intentione; sed ex amore carnis, quo diligunt vitam præsentem ac prospera ejus: sicque oratio eorum fit in peccatum, et indignationem provocat deitatis, etc. ait Dionysius Carth. in eum locum, art. X. myst. interpr.

II. *Neque peram*: ad panem videlicet et alios cibos in ea gestandos. Non intendo prohibere in longiore præsertim peregrinatione necessarium comiteatum: sed superfluum et commessationes comotationesque, quæ quandoque instituuntur majori luxu et intemperantia quam decet. Quando cum Deo loqui et agere volumus, spiritumque nostrum in oratione pascere, caro interim jejulare, non saginari debet. Quemadmodum enim vellus Gedeonis siccum et aridum mansit, quando arca circumjacens rore perfusa fuit: et vicissim rore conspersum quando arca remansit siccæ, Judic. VI. Simili modo si animam consolationis gratiæque caelestis rore perfundi in oratione desideramus, carnis terra, ne voluptatibus diffuat, jejunio et abstinentia coercenda est: quæ si cibo et potu impleatur, perarida remanebit anima, omnique devotione destituta. Et sane absurdissimum est planeque Epicureum, eo tempore velle ventrem saginare, quo affligendus est poenitentia, ac mens reficienda: id quod exprobat Hebræis Isaias, cap. XXII. dicens: *Vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum et ad planctum, ad calcitium et ad cingulum sacci: et ecce gaudium et lætitia, occidere vitulos et jugulare arietes, comedere carnes et bibere vinum*. Quid vero ad hoc Deus? *Et revelata est, inquit, in auribus meis vox Domini exercituum: si dimittetur iniquitas hæc vobis, donec moriamini, dicit Dominus Deus exercituum!* q. d. juro, quod non dimittetur vobis. Quid hæc comminatione terribilis? Senserunt eam Hebræi, quando ad montem Sinai legem Dei sibi promulgandam expectantes, sederunt manducare et bibere, necnon circa vitulum ludere. Jussit enim occidi reos, et cæsa sunt viginti tres millia eis, necdum tamen placatus Deus addidit: *Ego autem in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum*. Neque iram hanc evertit Moysis precatio; sed percussit insuper Deus populum nova plaga, quam pestem fuisse existimat Abulensis episcopus, Alphonsus, Tostatus in eum locum.

III. *Neque calceamenta*: superflua videlicet et quæ totum pedem tegunt, ac nitidiora. Qui in supplicationibus incedunt, splendorem vestium et ornamenta sibi deponenda sciunt, si Deum sibi placare et postulata impetrare volunt. Legimus enim Deum a Moyse rogatum, ut dimitteret populo peccatum, in vituli cultu admissum, præcepisse prius populo, festivis induto vestibus: *Jam nunc deponere ornatum tuum, ut sciam quid faciam*

tibi, Exod. XXXIII. quasi hæc ornatus depositio necessaria sit ad placandum Deum et prima dispositio. Quis enim homini superbo misericordiam velit impendere? Hinc Theocritis illa, ut gratiam a Davide impetraret, lugubrem induit habitum quo regem ad commiserationem flecteret, II. Reg. XIV. Quare Concilium Moguntinum, can. XXXIV. præcepit ut Christiani supplicationes committentur: *Non equitando nec pretiosis induti vestibus*. Decet enim subditum arma illa deponere, quibus contra dominum suum militavit, si veniam obtinere velit. Vestium luxus arma non postrema sunt, quibus Deus impugnatur. Quare sæpe viri etiam primarii in processiois publica necessitate institutis, plane discalceati et nudis pedibus incedere non erubuerunt, uti Theodosius junior imper. Constantinopoli in processiois instituta ob frequentes terræ motus, apud Niceph. lib. XIV. cap. XLVI. Leo papa decimus Romæ, in publica supplicatione, cum Ecclesia a Turcis infestaretur, teste Jovio in Leone X. lib. IV. indicta anno 1517. ad Sanctam Mariam super Minervam, discalceatus incessit; uti et Sanctus Carolus Borromæus cardinalis et archiepiscopus Mediolani in processiois, pestis causa peracta, ut in ejus vita. De S. Elisabetha Thuringiæ principe scribit auctor vitæ, lib. III. cap. XI. « In diebus rogationum, cum quidam contra sanctorum decreta facientes, pretiosos et delicatis vestibus decorantur, ipsa princeps regis filia laneis induta, nudis pedibus processiois crucis et sanctorum reliquias devotissime sequebatur. » Qua ratione effecerunt ut ipsorum preces cælum penetrarent, quia: *Oratio humiliantis se nubes penetrabit*, Ecclesiastici XXXV. Quid causæ est, quod David dixerit de Jonatha: *Sagitta Jonathæ nunquam rediit retrorsum?* hoc est, nunquam abiit in vanum, quin transfigeret scopum; nisi quia Jonathas adeo fortiter arcum tendere solebat, ut semper penetraret, III. Reg. I. Quo magis ergo chordam traxit deorsum eo altius evolarunt et fortius penetrarunt ejus sagittæ. Pari modo nos quo magis nos deprimimus, dum oramus eo potentior evadet nostra oratio, et penetrabit nubes imo ipsum Dei cor.

IV. *Neminem per viam salutaveritis*. Phrasid Hebræa vult dicere: Ne divertatis ad privatas salutationes et familiares prolixasque colloquutiones; sed omnem vanam confabulationem, distractionem ac moram præscindite, ut ibi explicat Cornelius a Lapide. Cavendæ etiam sunt in ss. processiois salutationes tales, profanæ inquam confabulationes, risus, cachinni. Et sane si apostolis ad prædicandum evangelium missis salutationes illas Dominus prohibuit, quo jure dum

precationi incumbimus, licebat nobis Deo relicto convertere sermonem ad nugas, jocos, risus, res profanas? Achæos laudat Homerus, Iliad. III. quod ad prælium procederent magno cum silentio: *Conspiratuque tacito nitenti pugnam indiscerentur*, ut loquitur Gellius, lib. I. cap. XI. vituperat contra Trojanos, qui loquitarentur et gruum instar confabulationibus mutuis perstreperent. Atqui nos in processionibus ad spirituale bellum egredimur, expugnaturi Dei cor, id vero in multiloquio non efficiemus; quia Dominus monet: *Orantes nolite multum loqui, sicut ethnici*, Matth. VI. nugacia scilicet et futilia, licet ad orationem tendant: quanto minus ergo miscenda ludicra et profana? Josue etiam in Jerichuntinis circa urbem processionibus dejecturus urbis muros strictissimum indixit populo silentium: *Non clamabitis, inquit, nec audietur vox vestra, neque ullus sermo ex ore vestro egredietur donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate et vociferamini*, Jos. VI. Et observatum est hoc ab omni populo. Quid aliud quærimus nos per nostras processiones, quam dejicere muros et impedimenta cœli, ut id occupemus? Frænemus ergo interea linguam nostram, donec veniet dies illa optata, in qua occupato cœlo simul vociferantes triumphum canamus. Judæi si in loco sacro forte sternutabant proximi eis salutem precari vetabantur, propter loci sanctitatem; ut scribit Hebræorum doctor Rambam, lib. I. Jad. hal. III. in cap. IV. Magis multo nos movere et modestiæ ac silentii admonere debent hi dies sacri, communi omnium supplicationi et compunctioni destinati; de quibus Sanctus Augustinus, in vig. ascensionis, serm. CLXXXIII. de temp. ita concionari incipit: « Scire debemus, et intelligere fratres charissimi, quia dies compunctionis et pœnitentiæ celebramus, et ideo non nos oportet nimio risu vel in aliquo minus cauto et congruo cachinno dissolvi, timentes illud quod Dominus in evangelio dixit: *Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis et flebitis.* » Denique, non solum istæ levitates, semper ex se malæ, deponendæ sunt eo tempore; sed etiam profana alia cæteroqui non illicita studia, quo sensu intelligit verba illa Christi: *Neminem salutaveritis*, S. Ambrosius in eum locum, Luc. X. « Ergo et hic, inquit, non salutationis officium aufertur; sed obstaculum impediendæ devotionis aboletur: ut quando divina mandantur, paulisper sequestrentur humana. »

V. *Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos*: ergo sicut oves ire debemus in processione. Et quo modo pergunt oves? Primo, gressu recto et

simplici, quo ducuntur a pastore. Sic eundem in processione ea intentione, quæ proponitur a pastore, ad exorandum Deum pro hac vel illa necessitate: non ut recreemur vel exspatiemur, non ex mera consuetudine, non ob lucrum aliquod aut negotia sæcularia. Propterea non frustra notatur Psal. CXLIV. *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum, omnibus invocantibus eum in veritate.*

Vulpes gressu ficto incedunt, fingunt se hac ire, et alio intendunt, ac repente illuc saltant. Non sit talis noster incessus, non sit fictus, neque duplex: sed invocemus *in veritate*: quærentes spiritualia, non carnalia bona, non labiis dolosis, sed ore simul et corde orantes.

Secundo, oves dum ambulant, non circumspiciunt, sed ad viam duntaxat suam vultum et oculos convertunt. Pari modo ambulent, qui cum processione eunt, ne a Sapiente stultitiæ arguantur, qui Prov. XVII. ait: *In facie prudentis luceat sapientia: oculi stultorum in finibus terræ*, quasi dicat: Et incessu sapientis modesto et composito elucet imago hominis sapientis: uti vice versa ex facie vagi, curiosi, levis, imago stulti, qui seipsum nesciat, nec ad se attendat.

Tertio, oves dum ad pascua pergunt, crebros interim balatus edunt. Ita decet Christianos in processione piæ fundere preces, saltem breves et jaculatorias, quibus animum subinde elevent ad Deum: vel si colloqui, submissa tamen voce, velint, de rebus tantum loqui, non de profanis loqui, quod etiam orationis vim habet. Monet enim Dominus, Luc. XXI. *Vigilate omni tempore orantes*: et apostolus I. ad Thessal. V. *Sine intermissione orate*, h. e. sedulo, perseveranter, assidue, quantum per alia negotia licet, uti sane licet in processione. Nunquam cesset oratio, quia nusquam deest tentatio.

Denique, si audiri a Deo volumus, sicut agni accedere ad eum debemus, non sicut lupi; non ut nocentes, sed ut innocentes: *Cum multiplicaveritis orationem*, ait Dominus, Isai. I. *non exaudiam: manus enim vestræ sanguine plene sunt, quod d. lupi estis, non agni.* Agnorum sacrificio Deus placatus est ab Abel, quia velut agnus sacrificium illud obtulerat: non est placatus sacrificio frugum a Cain, quia lupus erat, sanguini insidiat. Elephantes etiam irati objecta sibi ovicula iram deponunt et mansuescunt, referente Pierio, I. II. hierogl. Quare si et nos Deum nobis iratum reconciliare volumus, velut agni, culpa carentes, compareamus in conspectu ejus.

AUCTARIUM.

CONCIO I.

SECTATORES ALII TERRÆ, ALII COELI.

Qui dicantur pugiles mundi. — I. Qui in vestitu suo gloriam quærunt. — II. Qui in corradendis opibus suam felicitatem quærunt. — III. Qui e vindicta gloriæ quærunt. — IV. Qui pro libertate carnis pugnant.

His adversantur pugiles Christi, quales primi Christiani. — I. Qui sua libenter communicant. — II. Qui cultum animæ potius quam corporis quærunt. — III. Juramentis abstinent. — IV. Inter se unanimes sunt.

THEMA.

Salutat vos Marcus filius meus. I. Petr. V.

Non exigua laus est S. Marci, quod a principe apostolorum Petro *filius* appelletur, illis verbis: *Salutat vos Marcus filius meus*. Argumentum enim est eximii amoris in Petro erga Sanctum Marcum, quem in Christo genuerat, et magnæ sanctitatis in Sancto Marco, laus hæc talis est, quæ ab omnibus Christianis jure merito expectatur. Quare si et nos filii Sancti Petri dilecti esse desideramus, Sancti Marci sectatores seu fratres esse studeamus. Notum est inter pugiles duas esse factiones, quarum una appellatur, quasi dicas, plumarii pugiles; altera, hoc est, fratres seu pugiles Marci; quæ velut antagonistæ de gloria inter se certant. Non dissimiliter inter Christianos duæ sunt factiones hominum; alii enim plumarum, alii S. Marci sectatores sunt. Illi mundum ejusque vanitates sequuntur ac propugnant: isti vero Deum. Non opus deliberare utri parti adhærendum sit. Nemo enim nostrum est, qui non S. Marci frater esse velit. Solum id superesse videtur, ut utramque contemplerur, quod nunc faciemus.

Quinam plumarii pugiles sunt, qui pro plumis luctantur et pugnant, pro rebus fluxis et inanibus. Quid levius pluma, et quid fugacius mundi bonis? Tales autem sunt pugiles mundi.

I. Qui in splendido vestitu suam gloriam quærunt. Populi in calidis regionibus utriusque Indiae plumis fere avium varicoloribus se ornare solent; coronam inde capiti facere et præinctorium. Rideremus illos nos, si videremus; at ingerim nihil aliud agunt superbi, dum per vesti-

tum splendidum gloriam sibi quærunt: omnia enim ornamenta mendicant a bestiarum plumis et pellibus, vermibus, lapidibus, plantis et arboribus: non secus ac personæ comicæ, quæ si regis personam aut reginæ agere debeant, ornamenta regia emendicant a magnatibus, ab uno vestem, ab alio torquem, ab alio coronam, gladium, etc. Quis autem illos propterea veneratur, ut magni æstimet? Post comœdiam enim omnia deponere et restituere coguntur. Ad hæc per hunc luxum avolant divitiæ. Fuit anno 1518. princeps, qui pellicium seu talarem tunicam habuit suffultam pellibus, quas pello e carduelium capitellis miro opere concinnavit, Drex. in Trism. I. III. c. IX. Qualis hic plumarum pugil? Quot aviculas suis plumulis deplumavit, ut alienis se ornaret? Et quo emolumento, nisi ut tanta vanitas legatur in libris, et rideatur ab intelligentibus?

II. Qui in opibus accumulandis suam felicitatem quærunt. Divitiæ sunt plumæ: quia sicut aves beneficio plumarum se calefaciunt et in altum tollunt, sic divites beneficio opum carnem suam fovent et in superbiam evehuntur. Talis Nabuchodonosor, de quo Ezech. XVII. dicitur: *Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis, etc.* Plumæ significant divitias ejus, secundum D. Gregor. XXXI. moral. cap. XIX. « Sicut enim aquila sine plumis volare nequit; ita et principum dignitas omnis, nisi pecunia fulta, enervis est et facile corrui, » ut dixit Carolus IV. imp. ad principes Germaniæ, apud Dubravium, lib. XXII. Verum sicut avium pennæ subinde defluunt, ita defluerunt Nabuchodonosori, quando velut amens ejectus est in silvas. Unde monet Sapiens, Prov. XXIII. *Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere; quia facient sibi pennas quasi aquilæ, et volabunt in cælum.* Ut enim aquilæ altissime evolant, ita ut conspici demum nequeant: sic opes sæpe numero avolant quam longissime, ut nihil jam ex eis videas. Id expertus ille vini mercator, cuius crumenam e navis puppi rapuit milvus pelle leporina tectam, et in aquam dejecit, teste S. Greg. Turon. de glor. confess. c. CIX. Superioribus annis Liscanus Hispanus, cum gravi obsidione Solimanus Strigonium urgeret, auro suo ex prædis consarcinato metuens, deditiois maturandæ auctor fuit. Excessurus igitur munitione, aureo